Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Tractatus theol. de actibus humanis - Cod. Ettenheim-Münster 302

[S.l.], 1697

Quaestio 5ta

urn:nbn:de:bsz:31-131009

Visual Library

Interdum etiam cum de cavendo damno agitur, recte poteris dubium de viro ignoto
v.g. occurrente in sylva, et quidem ex hypothesi in deteriorem
partem interpretari, in quantum ut judices illum latronem, et tu judicis
exterius tibi cavendum esse, perinde ac si dubia esset ejus fides:
Nam in hoc dubio, nec judicas positive speculative malum de
proximo, nec interius practice dubitas de ejus fide, sed solum
exterius prudenter ac juste caves tibi à damno, ita plurimi.

Si v. sit sermo de dubij in meliorem partem interpretatione negativa,
tum justitia obligat, ut illud semper interpreteris practice in melius,
hoc est, ut praeter dubium speculativum seu tum positivum, tum negativum
illud sit, sic tu tractes hominem, tanquam vere et re ipsa improbum, hoc n.
est proximo inferre injuriam.
Sed quid de interpretatione negativa speculativa? Tametsi res
intricata videatur; attamen nobis haud impossibile est, virtute justitiae ne-
minem obligari, ad dubium positivum seu utrinque aeque probabilibus
rationibus nixum. In melius interpretandum negative specu-
lative, sed licite posse utrinque assensum suspendere, et neque probum
neque improbum esse, cogitare. Jacob. Biderman. Thesi
19. de conscientia. Quaestio 5. Actus moralis, ut sit bonus, possit
conformari conscientiae opinanti

Quæstio 5ta

Vtrum actus moralis, ut sit bonus possit conformari conscientiæ opinanti.

Notandum 1mo. Differre trepidantem conscientiam a dubitante
qd haec neutri parti contradictionis assentiatur positive: illa v. alterutri
parti assensum positivum praebeat, ob rationes probabiles, quae illi addu intelliguntur,
quamquam non ita certo & clare, quin moveat formidinem partis oppositae.

Notandum 2do. Opinionem probabilitatem retinere non esse ex
solo numero opinantium, alioquin vix ulla foret opinio ob haeretica, quae
non foret probabilis; sed ex fundamentis, quibus innititur conscientia probabilis.
Eius enim autem fundamenta potissimum tria assignantur:
primum est evidentia obiecti. 2dum est ratio a lumine naturae
sit, quae est sola sine ullo auctore communiter doctis, qui non alteram contradictionis
partem facere probabilem. 3tium. Communis autem magna auctori-
tas Theologorum: Communis autem aestimanda opinio est, ait Navarrus
qui sex & septem classici auctores (: quorum scilicet approbata
jam sit a se auctoritate, scholis frequentissime & ritualis) ita
eam ex professo tractantes nullisque contra factionem parti ad-
haerentes asserunt, & quidem magis, quam illae quae quinquaginta alii
sola auctoritate & exemplo priorum ducti, tuentur. Imo vero quatuor docti
& boni Theologi auctoritates ratione solida suffulta, faciunt eam probabilem,
ut cum valentia docet Diana p. 4. tract. 4. & habetur
in capitulo Cappellanus de feriis, quod tamen tripliciter limitandum est.
1mo dummodo sententia non sit ab Ecclesia damnata.
2do nisi evidenter ratione falsitatis convicta sit, velut
olim quidam docuerunt, ea ex opera die festo esse prohibita, quae
mercedis gratia fiunt, aliàs non, quod jam constat esse falsum, quia
cantores mercede conducti die festo in templo canunt sine
scrupulo. 3tio nisi fuerit sententia singularis & temeraria

sine ulla firma ratione ab aliquibus opponens, qualis videtur illa Francisci relata et merito reprobata ab Diana 3 p. tract. 4 resolutione 18. quod adultera ad evitandam infamiam abortum possit procurare, quae sententia admissa, plurimos adulteros gigneret.

Notandum 3tio. Differre haec duo: conscientiam practicam opinionis: et opinionem practicam probabilem. Nam opinio est assensus circa firmandum vel oppositum, quod agere hoc vel nunc sit licitum vel illicitum.

Conscientia opinionis practica est finale judicium consistens in applicatione practicae opinionis ad particulare opus honestum, aut pravum hic et nunc esse exercendum vel omittendum.

Notandum 4to. Tametsi nunquam judicare possimus duas inter se contradictorias opiniones posse esse simul veras aut simul falsas; possumus tamen judicare ambas esse simul probabiles vel alterutram probabiliorem vel alteram probabilem, et alteram improbabilem.

Notandum 5ta. Quamvis eadem opinio, quae practice practicabilis censetur, etiam tuta sit, attamen multum differre inter se opinionem aliquam probabilem esse et esse tutam. Nam dantur opiniones tutissimae, quae sunt minus probabiles, quae sunt minus tutae: E. g. probabilis non juxta bonos auctores probabilior est opinio, quam eius opposita, posse sacerdotem citra peccatum mortale parte probabiliter privatim vel alterius facere sacrum: at certe tutius merito censetur, si et privatim celebraturus prius matutinas preces persolvat.

Quaeritur primo in hac quaestione, an licitum sit sequi sententiam minus probabilem et tuta ut probabiliori?

Conclusio 1ma. Volitas vel bene opere. ? pt. ? ? ? conformari opinioni improbabili. Ita Becan. tract. 1. c. 4. q. 9. n. 2
cum comuni et certa.
Prob. quia qui in improbabili opinione per se ? pt. sive judicium practicum
prudens, sed temerarium Ergo. Quia operando se tali opinioni con-
format imprudenter temerarie, et male agit.
Dictum est /: per se loquendo :/ nam si quis ex ignorantia invincibiliter putaret
ejusmodi opinionem esse probabilem, et audens fieret, ut ei se conformando,
non ageret temerarie, quia conscientiae invincibiliter erranti, possumus, aut et
debemus conformari: sensus si vincibiliter erret, juxta ea, quae alibi dicta sunt.

Conclusio 2da. Volitas operando contra quamcunque conscientiam
practicam, sive deinde illa vera sive falsa sit, sive temere sive
prudenter determinata peccat, non secus atque peccat volitas agendo
contra conscientiam rectam aut errantem. Est communis scholasticorum
cum cum S. Thoma, Prob. ex citatae conclusione.

Conclusio 3tia. Actus conveniens conscientiae probabili est bonus.
Ita communis Theologorum cum S. Thoma quodlibeto octavo a. 13.
Ratio est: Quia opinio probabilis practice practica, et est recta
rationi consona   est probabili aliquo fundamento.

Conclusio 4ta. Quando duae opiniones versantur circa
justitiam ? bonum ? ? ? probabiliora; Quando illae tantum versantur
circa honestatem aut turpitudinem facti alicujus pt. minus
probabilis, minusque tuta, respectu tum probabiliore, tum tutiore: ?
prout alii dicunt, licitum ? sectari probabilem relictis probabiliori
nisi aut praxis in Ecclesia, aut ipsa ars, aut jure aliud recepta

&conspicitur. Ita [illegible] Xaver. in Sum. c. 27. n. 285. ipse Sigs de permittere dubio q. & alij.

Rao 1ma partis e: Quia ut actus sit honestus, & bonus, necesse e, ut concordet cum dictamine rectae raonis; sed dictamen rectae raonis praecipit in factis, quae vergunt in reverentiam Sacramenti, & in detrimentum proximi, quod & ex charitate, & justitia operans tenetur avertere, ut qs operetur secundum praxim Ecclesiae, & regulas artis, aut sanctiones juris, &c. — Hinc.

Colligitur, quomodo licitum sit, speculativè tenere & docere, probabilem ee opinionem, qua asserit valere V. g. Baptismum collatum sub ista forma: Ego te Baptizo in nomine Genitoris & Unigeniti & procedentis ab utroque: Illicitum tamen e in praxi sub ista forma uti, cum sit contra praeceptum Ecclesiae, simulque cum injuria Sacri Baptismi & Baptizandi. Neque licitum e medico adhibere quodvis remedium, quod probabiliter morbum pellit, ubi certius potest adhibere. Neque judici licitum e ferre quamvis sententiam, relicta probabiliori ob dictam raonem.

Rao 2dae partis e 1mo: quia per se nemo obligatur ad melius ex praecepto, si aliquin omnes ad Religionem compellerentur. Sed satis e si eligatur bonum.

2do opinio practice probabilis ex eo probabilis appellatur, quod eam prudenter eligere & absque reprehensione possimus, & quod conformis sit rectae raoni, atque aestimatione virorum prudentium: Repugnat quod opinionem simul ee practice probabilem, & interim non ee eam operari; quamquam [illegible]

8vo: contraria sententia scrupulos & anxietates animis iniicit, siquidem in ea oporteret hominem prius quam operetur determinare, non solum an probabilis sit, an caeteris probabilior sit opinio: Quod tamen ne probos quidem viros facturos constat.

Arguitur 1mo: opinio simpliciter probabilis comparata cum probabiliore fit improbabilis: sicut minus bonum cum meliori comparatum habet rationem mali; ergo non licet probabilem simpliciter eligere, si adsit probabilior: tunc non eligeret improbabilem.

Resp. negando antecedens: ut patet in calido et bono: quod etsi comparetur cum calidiori vel meliori saepius, non tamen inde desinit esse calidum simpliciter, quamvis sub consideratione in ratione defectus gradus illius, secundum quem caret illo ulteriori gradu caloris aut bonitatis, possit secundum quid dici non calidum, non bonum; sed hoc nihil ad rem: nam opinio retinet gradum positivum sive probabilitatis a parte rei, quomodocumque cum probabiliori comparetur, et secundum hunc gradum semper est pro [illegible] & practice eligibilis.

Arguitur 2do: qui agit ex opinione probabili aliena contra probabilem propriam, is vel deposuit prius suam opinionem, et tunc non est agere contra suam opinionem; vel non deposuit, et tunc eo ipso agit contra propriam conscientiam, quod nequaquam est licitum.

Resp. talem non deponere suam opinionem, neque ex intrinsecis principiis probabilem esse tamen desinere, ut agat contra conscientiam, quando conformat se alienae opinioni ex principiis extrinsecis probabili, quia tunc illas sententias rationabiliter secundum principia intrinseca quidem judico non posse me hoc agere, sed secundum auctoritatem DD. qui aiunt, me posse hoc agere, judico mihi licere.

Arguitur 3tio: non licet se exponere periculo peccandi, sed qui sequitur opinionem minus tutam, saltem extra necessitatem, ille se

exponit periculo peccandi; ergo

R. negando min. quia qui sequitur opinionem probabilem, sive ex principiis intrinsecis sive extrinsecis probabilem, non est in periculo peccandi, alias et sequens probabilitatem ipsi; id est ad summum est in periculo faciendi id, quod materialiter est peccatum, cuiusmodi periculo tametsi licitum non est, temere se committere, absque causa exponere, tamen si prudenter et rationabiliter quis exponatur, scilicet ob finem utilem, probabilem rationem, sicut hic, non est illicitum.

Arguitur 4to: si liceat in probabilem, minus tutam opinionem in operando praeferre opinioni propriae probabiliori, liceret etiam viro doctus ab illiterato consultus in dando consilio sequi alienam opinionem minus tutam, neglecta propria tutiori: at hoc videtur absurdum ergo

R. cum Platelio numero 47. dando sequelam negando minorem. min: quia supponitur practice probabilem sequendo, suadet moraliter tuta, nec ulterius obligatur.

Arguitur 5to: in dubiis tutior pars est eligenda; sed quoties versatur inter duas opiniones probabiles, versatur in dubiis, ergo talis non potest minus tutam eligere.

R. cum Becano cap. 4. q. 6. Conn: hoc axioma non de opinionibus sed est de dubiis positivis seu speculativis, seu practicis; imo neque de dubiis negativis speculativis: scilicet ut supra explicavimus contra vos, quis in eligendum: Quare sicut neque in dubiis negativis speculativis, ita neque in opinionibus practicis est necessario tutior pars eligenda. Et hoc quia in his nullum est periculum peccandi, si minus tuta eligatur, cum utraque pars eo ipso, quod practice probabilis supponatur, sit tuta in praxi.

Quaeritur an ubi hinc inde habeantur allatae opiniones, in dubiis melior est pars possidentis. R. sancte

2. dis. 41. n. 30. Non licere in dubijs positivis, sive opinionib. [illegible] in opinione probabili, indubitate [illegible] &c.

Sed frequentius ostendit Connick esse contrarium: videlicet esse procedere in opinionib. probabilib., atque in dubijs negativis, ita ut judex v. g. et proportionaliter confessarius advertens utramque partem litigantium [illegible] probabilem, possit, aut teneatur totam rem adjudicare possessori, si [illegible] sit bonae fidei possessor, juxta hanc regulam juris; si [illegible] sit possessor, teneatur judex inter partes aequaliter dividere; nam utraque pars extra possessionem supponatur habere aequale jus &c.

Quaestio 6. utrum actus moralis, ut sit bonus, possit esse conformis conscientiae scrupulosae.

Quaestio 6ta.

Utrum actus moralis, ut sit bonus possit esse conformis conscientiae Scrupulosae.

Notandum conscientiam scrupulosam ita describi. Est actus vitalis intellectus pertinens ad primam operationem mentis, quo per simplicem apprehensionem aliquid instar peccati seu peccati [illegible], seu imminentis apprehenditur, et inde oritur metus et anxietas miserabiliter [illegible]. Conink d. 24. de [illegible] [illegible]. Bidermann. Theol. [illegible] &c.

Ceterum quamvis scrupulus seu conscientia scrupulosa non sit [illegible] anxietas aut formido, attamen ex his tamen signis, a posteriore deprehendi potest, maxime cum [illegible] frivola causa quasi [illegible] solent, et inaniter, circa bene vel male agendi anxij, [illegible] [illegible] haesitant. [illegible] Franc. [illegible].